

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
จังหวัดปทุมธานี

Community Participation in Thai Cultural Tourism Management in Pathum Thani Province

กฤษณ์ พานสัมฤทธิ์ (Kris Pansamrit)¹ อุเทน ทองทิพย์ (Uten Thongtip)²

และรัตน์ชนก พรหมณศิริ (Ratchanok Phramsiri)³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสภาพการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้รวบรวมข้อมูล คือ ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปทุมธานี ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี และผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จำนวน 17 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่าจังหวัดปทุมธานี มีแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล ปี 2561 ที่เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของเอกลักษณ์ไทย แนวทางการแก้ไขปัญหานักท่องเที่ยวฝ่าฝืนกฎระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยว คือ ควรจัดกิจกรรมกระตุ้นเตือนจิตสำนึก และการเพิ่มคุณภาพของป้ายเตือนการฝ่าฝืนกฎระเบียบในสถานที่ท่องเที่ยว โดยใช้ภาษาสื่อสารที่เป็นสากล กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ 1) ควรแพร่กระจายความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านช่องทางที่หลากหลายและเข้าถึงได้ง่ายให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยว 2) ควรให้ปราชญ์ชาวบ้าน ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว 3) ควรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม 4) ชุมชนท้องถิ่นควรร่วมมือกันประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว ให้เป็นที่รู้จัก และ 5) ควรให้สิทธิแก่ประชาชนในการเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยว

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร IIC University of Technology, Cambodia
krispan.iic@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
tane_geog@hotmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ratchanok_nok1970@hotmail.co.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

Abstract

This research aims to study the operation state of community participation in cultural tourism management in Pathum Thani province. The samples of this research were director of tourism and sport bureau of Pathum Thani province, administrators of the subdistrict administrative organization and leaders of community in Muang and Samcok district, Pathum Thani province and travel traders in Pathum Thani province area as a total of 17 people. This research collected data by using interview. The statistics used in this study are the content analysis, frequency and percentage. The results found that the samples provided information, Pathum Thani province had operation plan to be consistent with Thailand government's tourism policy year 2018 which focus on promoting tourism based on Thai identity. The guidelines of solve tourists violate tourist rules problem were the organize awareness-raising activities and increase quality of notification labels for supporting international communication languages. The samples had suggestions to the participation in cultural tourism management in Pathum Thani province includes 1) should provide knowledge about tourism activities via multi-channels and easily accessible to the communities and tourists 2) should promote the philosophers's roles in the tourism development 3) open opportunity to the elderly participate for propagating the arts and cultures 4) local communities should cooperate to advertise the tourism places and 5) should give the rights to people for offering the guidelines of tourism management.

Keywords: Community participation, Thai cultural tourism, Pathum Thani Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference

บทนำ

วิถีการดำรงชีวิตในสังคมไทยได้แสดงออกถึงความเจริญงอกงามตามยุคสมัยที่มีมาช้านาน แม้ว่าจะมีการวิวัฒนาการตัวเองเกิดขึ้นในกลุ่มของสังคม แต่ก็ยังมีสิ่งที่ยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ซึ่งเรียกการปฏิบัติที่สืบกันมานี้ว่า “วัฒนธรรม” การเพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณของจำนวนประชากร หรือแม้แต่การเร่งรัดการพัฒนาประเทศให้เท่าเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้วิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงไป ในปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสาร การคมนาคมได้มีการพัฒนามากขึ้นจะเห็นได้จากความสามารถในการติดต่อสื่อสารกันได้ไม่ว่าจะอยู่ไกลกันเพียงใดก็ตาม รวมทั้งสื่อต่างๆ ที่ปัจจุบันนี้มีการเข้าถึงได้ง่ายในการที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ และที่ขาดไม่ได้ก็คือวัฒนธรรมของต่างประเทศที่หลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทย และเป็นที่ยอมรับอย่างมากในหมู่วัยรุ่นซึ่งสามารถซึมซับกับวัฒนธรรมเหล่านี้ได้ง่ายจนทำให้เห็นถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมที่เข้ามาและพร้อมที่จะแทนที่วัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่ดั้งเดิมตามเอกลักษณ์แบบไทยที่บรรพบุรุษยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน (คมลักษณ์ สงทิพย์, 2557)

ประเทศไทยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากำหนดเป็นนโยบาย โดยได้มีการตระหนักถึงการดูแลทำให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน โดยการเปิดโอกาสให้กับทางภาคเอกชน เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชน และประชาชนได้เข้ามามีบทบาทการมีส่วนร่วมในเรื่องของกระบวนการด้านการพัฒนาต่างๆ มากขึ้น โดยในปีพ.ศ. 2558-2563 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกับสำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์กรมหาชน) หรือ อพท. ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และองค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2559) ซึ่งการท่องเที่ยวนับเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้สำคัญให้กับท้องถิ่นและประเทศชาติ สามารถกลายเป็นเงินตราให้กับผู้ประกอบการและกระจายเข้าไปในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งในปัจจุบัน รัฐบาลโดยการนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายสนับสนุนให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมไทยสนับสนุนให้ประชาชนท่องเที่ยวตามวิถีไทย จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่ใกล้เคียงกับกรุงเทพมหานคร แต่มีวิถีชีวิตแตกต่างจากกรุงเทพมหานครมาก เนื่องจากจังหวัดปทุมธานียังคงมีบรรยากาศชนบท มีการดำเนินชีวิตตามแบบวิถีไทยรามัญ มีขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่เก่าแก่ โดยชุมชนชาวมอญจังหวัดปทุมธานี เป็นชุมชนที่ถูกกลืนถึงในแง่ของชุมชนท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์มอญที่เก่าแก่ แต่เดิมท้องถิ่นแถบนี้เป็นที่อยู่อาศัยของคนไทย ภายหลังมีชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง จังหวัดปทุมธานียังเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญของประเทศไทย แห่งหนึ่งจากหลักฐานที่ค้นพบ ไม่ว่าจะเป็นวัดเตาโอ่งอ่าง เครื่องปั้นดินเผา ตูมสามโคก หม้อข้าวแซ และอิฐมอญ แสดงให้เห็นว่าเป็นแหล่งอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญแหล่งหนึ่ง รวมทั้งยังหลงเหลือและรักษาวินิทัศน์ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญอยู่ เช่น การทำข้าวแซ การกวนข้าวทิพย์ นอกจากนี้ สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานียังมีศาสนสถาน และวัดวาอาราม ร่องรอยของมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นสะท้อนถึงประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนมอญ ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐได้พยายามฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวไทยรามัญให้กลับมาอีกครั้งเพื่อจรรโลงไว้ซึ่งแบบอย่างอันดีงามของท้องถิ่น (พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล, 2553) แต่จากการศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานี พบว่า จังหวัดไม่ค่อยได้แจ้งข่าวสารและแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้รับทราบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

เท่าที่ควรสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวมีจำนวนไม่เพียงพอและล้าสมัย รวมทั้งระบบการกระตุ้นทางการตลาด และการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวยังขาดความน่าสนใจ หากชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง และพัฒนา ก็จะทำให้ระบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดปทุมธานีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปทุมธานี, 2560)

นอกจากนั้นในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 จนถึงฉบับปัจจุบัน ยังคงมีแนวคิดและเนื้อหาที่สำคัญคือ การยึดหลักตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติ ขณะเดียวกันการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 จำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างรอบด้าน และวางจุดยืนการพัฒนาในระยะยาว ภายใต้วิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. 2570 ซึ่งพิจารณาถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้เห็นพ้องร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. 2570 ไว้ดังนี้ “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีกับวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) อีกทั้งได้มีการกำหนดทิศทางของการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวและมุ่งผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โยอาศัยเงื่อนไขด้านภูมิศาสตร์และทางด้านการพัฒนาเครือข่ายการคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้านให้สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างสะดวกพร้อมกับรักษาคุณภาพและความมีเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวให้คงไว้ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่นมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของซึ่งมีความรัก ความหวงแหน การพึ่งพิง และใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้วสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อที่จะคงสภาพความสมบูรณ์ต่อไป (คมลักษณ์ สงทิพย์, 2557)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการดำเนินงานวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนานโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน รวมทั้งจะเกิดประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพในระยะต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อศึกษา และเรียนรู้ถึงวิถีทางการดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ศิลปะและเทศกาลงานประเพณีต่างๆ ทั้งที่มีมานานแล้ว และที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะหรือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้วัฒนธรรมเป็นวัตถุประสงค์หรือใช้วัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งกุสวีสต์ สุขเลี้ยง (2545) ได้

ให้แนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ 9 ประการ สรุปได้ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม
- 2) การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความต้องการของชุมชน ว่าต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด
- 3) วิธีการ และความรู้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่นเพราะจะเป็นเครื่องวัดความต้องการประเภท และจำนวนนักท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้น ๆ
- 4) ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพยายามที่จะทำ ให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ
- 5) ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวัง และต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เอาไว้ด้วยเพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรม และค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่
- 6) เงินทุนและแรงงานรวมทั้งนัก บริหารทางการท่องเที่ยวควรมาจากชุมชนเจ้าของท้องถิ่นเพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาทางการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้
- 7) การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และงานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อนักท่องเที่ยว
- 8) รื้อรื้อและงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์วิถีชีวิต ความ เป็นอยู่และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น
- 9) ก่อนที่จะลงมือพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพยายามขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์ (2551) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจในการปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากรเอง การที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้นผู้นำจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนามานุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนร่วมในองค์กร

International Association for Public Participation (2008) ได้ศึกษาและกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ระดับ ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ (To Inform) เป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนน้อยสุดซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้

ระดับที่ 2 การเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการ/การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ อย่างอิสระและเป็นระบบ โดยหน่วยงานภาครัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น ประเด็นที่ประชาชนเป็นห่วงไปเป็นแนวทางการปรับปรุงนโยบาย การตัดสินใจ และพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงาน (To Consult)

ระดับที่ 3 เป็นระดับที่หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดนโยบาย การวางแผนงานโครงการ และวิธีการทำงาน โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบ อำนาจความสะดวก ยอมรับการเสนอแนะและการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน (To Involve) การมีส่วนร่วมระดับนี้มักดำเนินการในรูปแบบกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วม

ระดับที่ 4 การที่หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทเป็นหุ้นส่วนหรือภาคีในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ (To Collaborate)

ระดับที่ 5 การเสริมอำนาจประชาชน (To Empower) เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทเต็มในการตัดสินใจ การบริหารงาน และการดำเนินกิจกรรมใดๆ เพื่อเข้ามาทดแทนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐดำเนินการหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้เน้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของดำเนินการกิจและ ภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น

3. แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเวศ วะสี (2546) ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดดุลยภาพของทุกมิติ กล่าวคือ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จิตใจ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการบริหารจัดการที่ดีที่มีพหุภาคีร่วมทุกขั้นตอน เป็นกลไกขับเคลื่อน

แนวคิดที่เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้แก่

2.1 แนวคิดทางเศรษฐกิจ คือ การที่ธุรกิจสามารถสร้างผลกำไรให้มากที่สุด โดยใช้ต้นทุนให้น้อยที่สุด ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ มีความสมดุล และเป็นประโยชน์ต่อประชากรส่วนใหญ่ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความสามารถในการแข่งขันและเจริญเติบโตมาจากกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2.2 แนวคิดทางสังคม เป็นความมุ่งหวังที่จะแสวงหาและรักษาไว้ ซึ่งความมีเสถียรภาพของระบบทางสังคมและวัฒนธรรม

2.3 แนวคิดทางสิ่งแวดล้อม เน้นการรักษาหรืออนุรักษ์ระบบกายภาพและชีววิทยา รวมถึงการปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพในระบบนิเวศของโลก ซึ่งต้องครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมาด้วย

2.4 แนวคิด Triple Bottom Line เป็นแนวคิดของ John Elkington โดยพัฒนามาจากแนวคิดเดิมที่ Brundtland Commission ขององค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดไว้เมื่อปี ค.ศ. 1987 โดยเน้นเรื่องมนุษย์ (People) โลก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference

(Planet) และกำไร (Profit) คือ ให้ความสำคัญกับการมองคุณค่าและประเมินความสำเร็จขององค์กรอย่างสมดุลทั้ง 3 ด้าน คือ ทางด้านเศรษฐกิจ (การทำให้ธุรกิจเติบโต) ด้านสังคม (การเกื้อกูลสังคมรอบข้าง) และด้านสิ่งแวดล้อม (การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม) รวมถึงการดำเนินกิจการด้วยความโปร่งใส มีบรรษัทภิบาล ซึ่งช่วยให้ธุรกิจสามารถประเมินความเสี่ยงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียได้อย่างครบถ้วน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืนของธุรกิจ (อนันตชัย ยุธประถม และคณะ, 2557)

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลสภาพการณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสุ่มแบบเจาะจง เฉพาะผู้ที่มีบทบาทความรับผิดชอบในการจัดการท่องเที่ยว และการเชื่อมประสานการท่องเที่ยวกับภาคประชาชน จำนวนทั้งหมด 17 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปทุมธานี จำนวน 1 คน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน ในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี รวมทั้งผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คน

2. ตัวแปรและเนื้อหา

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี ได้มุ่งศึกษาตามกรอบของตัวแปรและเนื้อหา ดังนี้

2.1 ตัวแปรที่ใช้ศึกษา ประกอบด้วย

2.1.1 ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และสถานภาพทางสังคม

2.1.2 ตัวแปรตาม คือ สภาพการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี

2.2 ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นเพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลศึกษาสภาพการณ์การดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.2.1 นโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี ของรัฐบาล องค์กรด้านการท่องเที่ยวประจำจังหวัด และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.2 สภาพปัญหา แนวทาง และวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

2.2.3 ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร 2) ด้านการรับฟังความคิดเห็น 3) ด้านความเกี่ยวข้อง 4) ด้านความร่วมมือ และ 5) ด้านการเสริมอำนาจแก่ประชาชน (IAPP, 2008)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้คำสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี

4. การสร้างเครื่องมือการวิจัย

การสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการศึกษาสภาพการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี มีขั้นตอนการสร้างและรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการบูรณาการองค์ความรู้จากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง แล้วนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ด้านรัฐศาสตร์ และการพัฒนาชุมชน จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความครอบคลุมของคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งความถูกต้องและชัดเจนในการใช้ภาษาตั้งคำถาม จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 17 คน โดยผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานที่กลุ่มตัวอย่างสังกัดอยู่ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การปกครองส่วนตำบล และสำนักงาน/บริษัทผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการศึกษาสภาพการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี จำแนกได้ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้คำสัมภาษณ์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลคำสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ร่วมกับการใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ในการจำแนกและสรุปผลข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference

1) นโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี
ของรัฐบาล องค์การด้านการท่องเที่ยวประจำจังหวัด และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

จากคำสัมภาษณ์ของผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดปทุมธานี ได้มีแผนการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล ซึ่งในปี 2561 รัฐบาลได้เน้นการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของเอกลักษณ์ไทย ซึ่งสอดคล้องกับกระแสความต้องการของประชากรโลก อีกทั้งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ UNWTO โดยจะมุ่งเน้นการเพิ่มสัดส่วนนักท่องเที่ยวคุณภาพ แต่ยังคงรักษาสถาบันการท่องเที่ยวตลาดเดิม รวมทั้งการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นได้ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ดีต่อจังหวัดปทุมธานี ที่จะมีการดึงความงดงามทางศิลปะและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดมาบูรณาการร่วมกัน เพื่อช่วยสร้างนาสนใจในการท่องเที่ยวด้านนี้ รวมทั้งรูปแบบการท่องเที่ยว จะเน้นการสร้างการรับรู้กฎเกณฑ์ หรือมารยาทในสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งก็เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานที่ท่องเที่ยวที่จะต้องกำกับดูแลนักท่องเที่ยวให้ท่องเที่ยวด้วยความสงบเรียบร้อย รวมทั้งใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด รู้คุณค่า ไม่ทำลายธรรมชาติและวัฒนธรรมอันดีงามของคนไทย

ตัวแทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ว่า จังหวัดปทุมธานี มีประวัติความเป็นมายาวนาน กว่า 300 ปี ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กรุงศรีอยุธยา จังหวัดของเรามีช่องทางในการเดินทางมาท่องเที่ยวหลากหลายช่องทางทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และเรือ โดยสามารถเดินทางมาจากกรุงเทพมหานครได้อย่างสะดวก และจังหวัดปทุมธานีสถานที่ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมหลายแห่ง ที่เปิดให้บริการเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ได้แก่ พิพิธภัณฑ์หินแปลก ศาลหลักเมือง ศาลากลางจังหวัดปทุมธานี หลังเก่า วัดมอญ อนุสรณ์สถานแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์สถานเครื่องถ้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และห้องสมุดเรือและชุมชนบางปรอก เป็นต้น ทั้งนี้ในส่วนจังหวัดได้มีแนวนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นเอง ได้นำผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาที่ผลิตขึ้นและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ได้แก่ ถักตอไทยสีภาค ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว กระเป๋าสาน และก้อนมหัศจรรย์ ซึ่งใช้เพาะปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน มาวางจำหน่ายในสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีการเก็บค่าแผงจำหน่ายที่มีราคาไม่แพงจนเกินไป รวมทั้งมีการจ้างงานแก่ผู้ว่างงานในชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามาทำงานในสถานที่ดังกล่าว ในลักษณะงานปรับปรุงภูมิทัศน์ การทำความสะอาด ฝ้าดูแลสถานที่ๆ ณ จุดให้บริการจำหน่ายของที่ระลึกหรือจำหน่ายเครื่องสักการะดอกธูปเทียน ซึ่งก็ช่วยทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ส่วนสถานศึกษานานๆ ครั้ง ก็มีการนำนักศึกษาทำกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ และฝึกภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี ไว้ว่า อยากให้รัฐบาลช่วยโปรโมตการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยของจังหวัดปทุมธานี เพิ่มมากขึ้น ผ่านทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะช่วงที่ทนายรัฐมนตรีออกพูดช่วงเย็นวันศุกร์ หรืออาจมีการทำช่องโทรทัศน์เพื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ก็จะช่วยให้ผู้คนให้ความสนใจในการเข้ามาท่องเที่ยวที่จังหวัดปทุมธานีเพิ่มมากยิ่งขึ้น และในสภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานีในปัจจุบัน ผู้คนส่วนใหญ่มองว่าเป็นเมืองผ่านสู่กรุงเทพมหานคร ดังนั้นรัฐบาล และกระทรวงการท่องเที่ยวควรมีนโยบายและแนวทางในการเชื่อมโยงตลาดการท่องเที่ยวจากธุรกิจโรงแรม ทิวน์นาเที่ยว รถโดยสาร หรือรถไฟ เพื่อสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานคร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

หรือจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้ท่องเที่ยวต่อไปในจังหวัดปทุมธานี ในลักษณะการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดที่มีระยะทางการท่องเที่ยวในแต่ละสถานที่ๆ ไม่ไกลกันมากนัก

2) สภาพปัญหา แนวทาง และวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ของจังหวัดปทุมธานี

สภาพปัญหาที่พบ	จำนวนผู้ตอบ (คน)	คิดเป็นร้อยละ	แนวทางการแก้ไขปัญหา
1. จังหวัดไม่ค่อยได้แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด ให้ประชาชนทั่วไปในชุมชนท้องถิ่น ได้รับทราบเท่าที่ควร	5 (ลำดับ 5)	10.0	- ควรกระจายข่าวสารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดให้แก่ประชาชนทุกระดับได้รับทราบ และอาจมีการตัดสินใจ และเสนอแนะความคิดเห็นต่อการพัฒนาร่วมกันในเวทีของชุมชน รวมทั้งการใช้สื่อโทรทัศน์ วิทยุ ประจำท้องถิ่นของจังหวัด และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เปิดเป็นทางการของจังหวัดเป็นช่องทางในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารลงมายังภาคประชาชน ให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม
2. มีนักท่องเที่ยวบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือกับสถานที่ท่องเที่ยว โดยฝ่าฝืนกฎระเบียบ ลักขโมย/ทำลายสิ่งของ ไม่รักษาความสะอาด และแต่งกายไม่สุภาพเรียบร้อย ในการท่องเที่ยว ณ สถานที่ท่องเที่ยว	15 (ลำดับ 1)	30.0	- เน้นการจัดกิจกรรมกระตุ้นเตือนจิตสำนึก และก่อให้เกิดกระแสสังคม/กลุ่ม ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและมีความน่าสนใจ ในสถานที่ท่องเที่ยว โดยอาจเป็นกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ เช่น ใส่ชุดไทยเที่ยวปทุม และหมวกสไบมอญชมถิ่นปทุม เป็นต้น - การเพิ่มคุณภาพของป้ายเตือนการฝ่าฝืนกฎระเบียบในสถานที่ท่องเที่ยว โดยใช้ภาษาสื่อสารที่เป็นสากลของนานาชาติประเทศ ที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมอย่างสม่ำเสมอ
3. สื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวไม่ทันสมัย และไม่น่าสนใจ	11 (ลำดับ 3)	22.0	- แฝมนป้ายประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวควรมีสีสันที่สดใส ข้อความเด่นชัด อีกทั้งสามารถ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

สภาพปัญหาที่พบ	จำนวนผู้ตอบ (คน)	คิดเป็นร้อยละ	แนวทางการแก้ไขปัญหา
			ออกแบบข้อความ/คำพูดประชาสัมพันธ์ที่แลดูทันสมัย มีลูกเล่น ที่ไม่เหมือนใคร ซึ่งจะช่วยให้เกิดการแชร์ปายนี้ไปบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดกระแสกระจายข้อมูลให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบและบอกต่อๆ กัน เพื่อการมาท่องเที่ยวจำนวนมากยิ่งขึ้น - ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสื่อเสมือนจริง อาจเป็นเทคโนโลยี QR Code AR, Game หรือสื่อ Multimedia ในการถ่ายทอดประวัติความเป็นมาของสถานที่ และโบราณวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ให้ประชาชนได้สัมผัสผ่านการสะท้อนให้เห็นเรื่องราวในอดีตโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย - ควรปรับปรุงเนื้อหาเพื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานีที่นำเสนอบนสื่อสังคมออนไลน์ ให้เป็นปัจจุบัน โดยควรมีหน่วยงานเจ้าภาพในการพัฒนาเนื้อหา (Contents) ให้มีความน่าสนใจ รวมทั้งมีการสร้างช่องทางการ Review สถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในสถานที่ท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งข้อมูลการ Review จะสามารถช่วยเสริมพลังในการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยวได้ดี
4. ระบบตลาดการท่องเที่ยวยังไม่เข้มแข็ง โดยยังไม่มีการจัดโปรโมชั่น การเสนอส่วนลดพิเศษแก่นักท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆ เพื่อช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมไทยของจังหวัด	6 (ลำดับ 4)	12.0	- ควรมีการจัดโปรโมชั่นส่วนลดโรงแรมที่พัก และค่าอาหาร เครื่องดื่ม ผูกโยงกับ ทริปการเที่ยวในสถานที่ต่างๆ - ควรมีการจัดโปรโมชั่นแจกคูปองส่วนลดในการท่องเที่ยว และลดราคาค่าที่พัก ผูกโยงกับวันสำคัญต่างๆ ของนักท่องเที่ยว เช่น วันเกิด วันครบรอบแต่งงาน วันพ่อ และวันแม่ เป็นต้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

สภาพปัญหาที่พบ	จำนวนผู้ตอบ (คน)	คิดเป็นร้อยละ	แนวทางการแก้ไขปัญหา
5. ปัจจัยพื้นฐานด้านการสื่อสารข้อมูลยังไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอ และการให้บริการยังไม่ทั่วถึง เช่น สัญญาณไวไฟ จุดชาร์ตโทรศัพท์มือถือ หรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เป็นต้น	13 (ลำดับ 2)	26.0	- ควรเพิ่ม/ปรับปรุงจุดให้บริการสัญญาณ ไวไฟ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีความเร็วที่รองรับกับการใช้งานพร้อมๆ กัน ในเวลาเดียวกัน - ควรมีจุดชาร์ตโทรศัพท์มือถือ หรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ให้บริการในสถานที่พักระหว่างทาง ณ สถานที่ท่องเที่ยวแหล่งต่างๆ
รวมรายการทั้งหมด	50	100.0	

3) ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม 5 ด้าน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบทบาท/หน้าที่ ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ด้าน	บทบาท/หน้าที่ของผู้ให้ข้อมูล	ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วม
ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร	ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา	- ควรมีเวทีให้สำนักงานการท่องเที่ยว จังหวัด ได้แพร่กระจายความรู้ และจัดกิจกรรมระดมสมองร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ในการพัฒนากลยุทธ์ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีอย่างต่อเนื่อง และให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม
	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	- การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่ อบต. ได้รับข้อมูลจากการส่งผู้บริหารไปประชุมร่วมกับส่วนจังหวัด เพื่อรับทราบนโยบาย และแนวทางที่ อบต. ต้องรับมาดำเนินงานต่อ ทั้งนี้หากมีการเชิญผู้นำ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

ด้าน	บทบาท/หน้าที่ของผู้ให้ข้อมูล	ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วม
		ชุมชน ประชาชนชาวบ้าน หรือภูมิปัญญา ชุมชนเข้าไปร่วมประชุมเพื่อรับทราบ ข่าวสารร่วมกับ อบต. ก็จะเป็นการดีต่อ การเสนอแนะความคิดเห็นต่อที่ประชุม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี ใน ครั้งนี้
	ผู้นำชุมชน	- ต้องการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับ แผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัด ปทุมธานี ให้มากยิ่งขึ้น และควรมี ช่องทางที่หลากหลาย และเข้าถึงได้ง่าย ในการส่งข่าวสารให้กับชุมชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว
	ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว	- ต้องการเข้าร่วมประชุมในระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการ ให้ความคิดเห็นต่อการพัฒนาด้านการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี ให้ตรงประเด็น และ สอดคล้องกับความต้องการของ นักท่องเที่ยว ซึ่งธุรกิจของตนมีองค์ ความรู้เหล่านี้อยู่พอสมควร
ด้านการรับฟังความคิดเห็น	ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและ กีฬา	-
	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-
	ผู้นำชุมชน	- มีการเก็บข้อมูลการวิจัยด้านการ ท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานี อยู่เป็น ประจำจากหน่วยงาน หรือนิสิต นักศึกษา แต่ยังไม่ค่อยได้มีการนำข้อมูล ความคิดเห็นที่ได้มาปรับปรุงพัฒนา/ แก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้อย่างเป็นรูปธรรม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

ด้าน	บทบาท/หน้าที่ของผู้ให้ข้อมูล	ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วม
		เท่าใดนัก ดังนั้นจึงมีความต้องการให้หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ได้นำความคิดเห็น, มาใช้ปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดให้ดีขึ้น ทัดเทียมกับจังหวัดอื่นๆ ที่มีความโดดเด่นด้านสถานที่ท่องเที่ยว เช่น เชียงใหม่ สุโขทัย และพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น - ประชาชนชาวบ้าน และประชาชนในพื้นที่เป็นผู้รู้ดีว่า ชุมชนเรามีวัฒนธรรมอะไรบ้าง และมีประวัติความเป็นมาอย่างไร ดังนั้นควรให้เขาเหล่านั้นเข้ามาพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม
	ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว	-
ด้านความเกี่ยวข้อง	ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา	-
	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	- มีความต้องการให้คนในชุมชนเข้ามาทำกิจกรรมสร้างอาชีพและรายได้ เมื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดเฟื่องฟูแล้ว ประชาชนก็ควรมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย
	ผู้นำชุมชน	- กลุ่มผู้สูงอายุของชุมชนเรา มีความสามารถและเป็นผู้มีองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและประเพณีเก่าแก่ ควรให้เขามีส่วนร่วมในการแสดง หรือถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมไทย ณ สถานที่ท่องเที่ยว ให้แก่ลูกหลานได้ชม
	ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว	- ต้องการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด
ด้านความร่วมมือ	ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา	- มีความคาดหวังอยากให้ชุมชนท้องถิ่นมีการร่วมมือกันเพื่อประชาสัมพันธ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

ด้าน	บทบาท/หน้าที่ของผู้ให้ข้อมูล	ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วม
	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด ให้บุคคลอื่นๆ ได้รู้จัก และได้เข้ามาท่องเที่ยว - อยากให้ประชาชนของจังหวัดปทุมธานี และผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงบริเวณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาความสะอาด และรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งมีกิจกรรมรักษาความสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยวในวันสำคัญของชาติ
	ผู้นำชุมชน	-
	ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว	- อยากให้ไกด์นำเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้เป็นผู้ให้ข้อมูลการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในการท่องเที่ยว ณ สถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว รวมทั้งควรมีความเข้มงวดในการกำกับดูแลนักท่องเที่ยวในกลุ่มของตนเองให้อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามเอาไว้ อย่างเต็มความสามารถ โดยไม่ปล่อยปละละเลย
	ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา	-
ด้านการเสริมอำนาจแก่ประชาชน	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	-
	ผู้นำชุมชน	- ให้สิทธิแก่ประชาชนในการเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนของเขา อย่างเต็มที่ เพราะเขาเหล่านั้นจะเข้าใจวิถีชีวิต และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ได้ดีที่สุด
	ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว	-

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี สามารถสรุป และอภิปรายผลการวิจัย จำแนกออกเป็นส่วนๆ ตามกรอบการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษา นโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี พบว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดปทุมธานี ได้มีแผนการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล ในปี 2561 โดยเน้นการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของเอกลักษณ์ไทย และมีการดึงความงามทางศิลปะและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดมาบูรณาการร่วมกัน เพื่อช่วยสร้างน่าสนใจในการท่องเที่ยว และจังหวัดได้มีแนวนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นเอง ได้นำผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาที่ผลิตขึ้นจัดจำหน่ายในสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งมีการจ้างงานแก่ผู้ว่างงาน ซึ่งทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว และในปัจจุบัน สถานศึกษาในชุมชน ก็มีการส่งนักศึกษาเข้ามาทำกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ และฝึกภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นบางครั้งคราว ซึ่งแนวนโยบายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวดังที่กล่าวมา หากจังหวัดมีการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรมดังแผนที่วางไว้ ก็จะช่วยทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่นของจังหวัดปทุมธานี เกิดการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งไปพร้อมๆ กัน ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดปทุมธานี มีบริบทด้านแหล่งท่องเที่ยว ที่น่าสนใจอยู่แล้ว รวมทั้งได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ก่อนหน้านี้อแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า จังหวัดปทุมธานี มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอญ ด้านประวัติศาสตร์ด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ วัดมอญ เตาโอ่งอ่าง เครื่องปั้นดินเผาตุ่มสามโคก ตลอดจนด้านประเพณีเทศกาล ได้แก่ งานสงกรานต์ งานแห่เสาหงส์ ธงตะขบ และวิถีชีวิตของชุมชนชาวมอญ ได้แก่ อาหารการกิน การแต่งกาย และงานวิจัยนี้ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่ควรเน้นการพัฒนาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ อนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการปรับปรุงถนนและพัฒนาเส้นทางเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงถึงกัน ตลอดจนพัฒนาด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก และให้ข้อมูลและความรู้ด้านการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ของจังหวัดปทุมธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจำนวนร้อยละสูงสุด คือ มีนักท่องเที่ยวบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือกับสถานที่ท่องเที่ยว โดยฝ่าฝืนกฎระเบียบ ลักขโมย/ทำลายสิ่งของ ไม่รักษาความสะอาด และแต่งกายไม่สุภาพเรียบร้อย และได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ ควรเน้นการจัดกิจกรรมกระตุ้นเตือนจิตสำนึก และก่อให้เกิดกระแสสังคม/กลุ่ม ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและมีความน่าสนใจ และการเพิ่มคุณภาพของป้ายเตือนการฝ่าฝืนกฎระเบียบในสถานที่ท่องเที่ยว โดยใช้ภาษาสื่อสารที่เป็นสากลของนานาชาติ ซึ่งปัญหาจากการที่นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั้น ในสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในหลายๆ จังหวัด ก็ได้ประสบปัญหานี้เช่นเดียวกัน ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศชาติอีกด้วย ซึ่งชัยวร พรหมจิตติพงศ์ และสาติยา มิ่งวงศ์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาโบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่แต่งกายไม่เรียบร้อย และไม่เหมาะสมตามกาลเทศะ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า มีความเข้าใจในเนื้อหาของป้ายประกาศในระดับปานกลาง งานวิจัยนี้จึงได้เสนอแนวทางการปรับปรุงป้าย โดยให้เพิ่มคำอธิบายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจถึงเหตุผลว่าทำไมจึงห้าม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในลูกศรและภาพประกอบในป้ายประกาศห้าม จึงควรเพิ่มคำอธิบายได้ภาพให้ชัดเจนและเข้าใจง่ายขึ้น

3. ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จังหวัดปทุมธานี ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม 5 ด้าน สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีเวทีในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งมีช่องทางที่หลากหลาย และเข้าถึงได้ง่าย ในการส่งข่าวสารด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชน และนักท่องเที่ยว ซึ่ง ดิภาหลัง สุขกุล และฉวีพร โทวนิช (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่างๆ ที่เหมาะสมยังคงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตามหลักสำคัญที่ผู้ส่งสารจะต้องคำนึงถึง เพื่อให้การสื่อสารที่ได้ทำการส่งข่าวสารแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Cutlip, Center, & Broom, 1994) เช่น ป้ายคัทเอ๊าท์ ควรมีการติดตั้งตลอดเส้นทางจากตัวเมืองกาญจนบุรี และจังหวัดใกล้เคียงเพื่อเชิญชวนคนที่ขับรถท่องเที่ยวให้เกิดความสนใจและเข้ามาดูเส้นทาง ส่วนแผ่นพับก็ควรใช้ในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดนิทรรศการ และการนำเสนอข้อมูลผ่านหนังสือประวัติศาสตร์โบราณคดี ก็ควรต้องมีให้นักท่องเที่ยว ได้ซื้อติดกลับไปหากสนใจ อันจะเป็นการประชาสัมพันธ์ต่อไป ได้ระหว่างคนในครอบครัวและเพื่อนฝูง

3.2 ด้านการรับฟังความคิดเห็น พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ควรนำข้อมูลและความคิดเห็นการวิจัยด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานี มาใช้ปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดให้ดีขึ้น ทดเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ที่มีความโดดเด่นด้านสถานที่ท่องเที่ยว และควรให้ประชาชนชาวบ้าน และผู้มีความรู้ในพื้นที่ ได้เข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่ในพัฒนาการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสอดคล้องกับมธรา สอนศรี (2559) ที่ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ประชาชนชาวบ้านเป็นสำคัญที่จะเข้าถ่ายทอดภูมิปัญญา ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และสามารถไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต หรือฝึกทักษะอาชีพต่างๆ ได้ตามความถนัดและความสนใจ

3.3 ด้านความเกี่ยวข้อง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้คนในชุมชนเข้ามาทำกิจกรรมสร้างอาชีพและรายได้ในสถานที่ท่องเที่ยว และควรเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดง หรือถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมไทย ณ สถานที่ท่องเที่ยว ให้แก่ลูกหลานได้ชม ซึ่งในปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ดังนั้นควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และการท่องเที่ยวของจังหวัดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งพลอยพรรณ เชี่ยวชาญ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน พบว่า ข้อเสนอแนะบทบาทของผู้สูงอายุในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม คือ ผู้สูงอายุควรได้แสดงความคิดเห็นในการพัฒนา ซึ่งส่วนมากจะถูกกลืน และควรให้โอกาสผู้สูงอายุปฏิบัติงานด้านประเพณีกับคนทุกวัย ควรเชิญผู้สูงอายุสอนนักเรียน เช่น อาชีพต่างๆ และการปฏิบัติตนในสังคม ควรเชิญผู้สูงอายุเป็นที่ปรึกษาในโรงเรียน และด้านศาสนา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference

องค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนการจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มผู้สูงอายุ ควรมีรางวัลพิเศษหรือมีการเชิดชูเกียรติผู้สูงอายุ และควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นหลายๆ ด้าน เพราะผู้สูงอายุเป็นผู้มีประสบการณ์

3.4 ด้านความร่วมมือ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังอยากให้ชุมชนท้องถิ่น มีการร่วมมือกันเพื่อประชาสัมพันธ์ สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด ให้บุคคลอื่นๆ ได้รู้จัก และได้เข้ามาท่องเที่ยว และผู้คนในชุมชน ได้ร่วมมือกันปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาความสะอาด และรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งมีกิจกรรมรักษาความสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยวในวันสำคัญของชาติ ทั้งนี้การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว นับเป็นสิ่งสำคัญ และควรมีการส่งเสริมให้เกิดผลการดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ วรรธนกร จตุกุล (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของชุมชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ กรณีศึกษาชุมชนวนอุทยานเขากระโดง พบว่า ในบทบาทด้านการส่งเสริมการตลาด ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมปรับปรุงระบบข้อมูลและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว มากที่สุด รองลงมา คือ บทบาทจัดทำป้ายข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ แนะนำ แหล่งท่องเที่ยว บทบาทในการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว บทบาทในการจัดทำเอกสารแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว บทบาทการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางสื่อต่าง เช่น วิทยุ โทรทัศน์อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ตามลำดับ และสอดคล้องกับมณฑาดี พูลเกิด (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อความยั่งยืนนั้น ผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วนควรให้ความร่วมมือกัน คือ การวางแผนการตลาด การดำเนินกิจกรรม/ปฏิบัติตามแผน การติดตามและประเมินผลด้านผลผลิตการรับผลประโยชน์ การรับผิดชอบในการบำรุงรักษา การกำหนด กฎระเบียบกติกาด้านสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวร่วมกัน

3.5 ด้านการเสริมอำนาจแก่ประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ควรให้สิทธิแก่ประชาชนในชุมชน ในการเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ เพราะเขาเหล่านั้นจะเข้าใจวิถีชีวิต และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนได้ดีที่สุด และหากมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาดำเนินการในการจัดการท่องเที่ยว ก็ควรดำเนินการอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และยอมรับได้ในทุกขั้นตอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับเพชรรัตน์ จันทพันธ์ และวิวัฒน์ ฤทธิมา (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านขาว อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านขาว อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา มีรูปแบบของฐานการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งลักษณะของฐานองค์ความรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ การท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านขาว คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม มีการกำหนดทิศทางโดยชุมชน การจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน โดยที่ชุมชนมีบทบาทในฐานะเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน องค์กร ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เข้ามาร่วมคิดร่วมวางแผนมีส่วนร่วมในการดำเนินการในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และสอดคล้องกับสุดถนอม ตันเจริญ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า ด้านสมาชิกของชุมชนและผู้นำชุมชน ควรร่วมหารือกับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว โดยอาศัยการแสดงความคิดเห็นด้วยฉันทามติทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นและความต้องการในการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวจากประชาชน และนักท่องเที่ยวด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

2. ควรดำเนินงานวิจัยและพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว โดยผสมผสานระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยโมเดล (Participatory Action Research : PAR) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ
3. ควรดำเนินงานวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาความรู้ความเข้าใจด้านศิลปวัฒนธรรมไทย ของจังหวัดปทุมธานีแก่ประชาชนในชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการวางรากฐานด้านทรัพยากรมนุษย์ ให้พร้อมขับเคลื่อนโมเดลการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2559). แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน พ.ศ.2559 - 2563. กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
- คมลักษณ์ สงทิพย์. (2557). การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชน กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์ และสาธิตยา มิ่งวงศ์. (2555). “พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาโบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ”. วารสารการบริการและการท่องเที่ยว, 7(2), (กรกฎาคม – ธันวาคม 2555).
- เทพรัตน์ จันทพันธ์ และวิวัฒน์ ฤทธิมา. (2556). การท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านขาว อำเภอรอนดงจังหวัดสงขลา. ในการประชุมมหาดไทยวิชาการ ครั้งที่ 4 (น.71-78) สงขลา: มหาวิทยาลัยมหาดไทย.
- ประเวศ วะสี. (2546). “สรุปผลการประชุมเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน” ในการประชุมโต๊ะกลมเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : โรงแรมรอยัลปริ้นเซส.
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พลอยพรรณ เชี่ยวชาญ. (2559). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน. (การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, กรุงเทพฯ.
- ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง. (2545). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยโป่งผาลาด อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มณฑาวดี พูลเกิด. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน . มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ/กรุงเทพฯ.
- มธูรา สวนศรี. (2559). “แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ”. วารสารกระแสวัฒนธรรม, 17(31), (มกราคม – มิถุนายน 2559).
- สุดอนอม ต้นเจริญ. (2560). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. ในการประชุม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

วิชาการระดับชาติด้านการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ครั้งที่ 1
(วันที่ 16 มิถุนายน 2560).

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปทุมธานี. (2560). รายงานผลการดำเนินงานการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดปทุมธานี. ปทุมธานี : สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปทุมธานี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2550-2554)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

อนันตชัย ยุธประถม อนันตชัย ยุธประถม จรัสวรรณ กิตติสุนทรากุล วิชญพล บัญชาชีวะชัย เสาวพร วิริยะถาวร นริรัตน์ สันธยาดี และจิวิสา ดิทยานนท. (2557). ไขความหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน. นนทบุรี : ศูนย์พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

อรรถกร จิตกุล. (2561). *บทบาทของชุมชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ กรณีศึกษาชุมชนสวนเขากระโดง*. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

Cutlip, S. M., Center, A. H., & Broom, G. M. (1994). *Effective public relations (7th ed.)*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

International Association for Public Participation. 2008. Governance. Retrieved September 11, 2017 from <http://www.iap2.org>.